

POWIAT POLICKI

**SPRAWOZDANIE
Z REALIZACJI W 2016 R.
POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
NA LATA 2015 – 2020**

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2015 – 2020, zwany dalej „Programem”, został przyjęty do realizacji przez Radę Powiatu w Policach w dniu 27 lutego 2015 r. uchwałą Nr V/37/2015.

Zgodnie z rozdziałem V „Monitoring i ewaluacja programu” Zarząd Powiatu w Policach raz w roku sporządza i przedstawia Radzie Powiatu w Policach sprawozdanie z realizacji Programu.

Mając na względzie powyższe, poniżej przedstawia się sprawozdanie z realizacji w 2016 r. Programu.

*** Skróty użyte w powyższej tabeli oznaczają odpowiednio:**

1. Ośrodki – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo im. Marii Grzegorzewskiej w Policach, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Tanowie.
2. SOSW dla DNR – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo im. Marii Grzegorzewskiej w Policach.
3. SOSW Tanowo – Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Tanowie.
4. ZS – Zespół Szkół im. Ignacego Łukasiewicza w Policach.
5. Organizacje – organizacje pozarządowe działające na terenie Powiatu Polickiego na rzecz osób niepełnosprawnych.
6. Szkoły – szkoły prowadzone przez Powiat Policki.
7. Poradnia – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Policach.
8. PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Policach.
9. OPS – ośrodki pomocy społecznej z terenu Powiatu Polickiego.
10. Powiatowy Zespół – Powiatowy Zespół do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Policach.
11. PUP – Powiatowy Urząd Pracy w Policach.
12. Placówki poz – niepubliczne placówki podstawowej opieki zdrowotnej z terenu poszczególnych gmin Powiatu.
13. Powiatowa Rada – Powiatowa Społeczna Rada do spraw Osób Niepełnosprawnych w Policach.
14. Gminy – Gmina Police, Gmina Dobra, Gmina Kołbaskowo, Gmina Nowe Warpno.
15. PIP – Państwowa Inspekcja Pracy w Szczecinie.
16. ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Szczecinie.
17. PFRON – środki finansowe pochodzące z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.
18. PSOUU – Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło Terenowe Police.
19. WTZ – Warsztat Terapii Zajęciowej w Policach.
20. ŚDŚ – Środowiskowy Dom Samopomocy w Policach.
21. AOON – Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej.
22. MOK – Miejski Ośrodek Kultury w Policach.

I. Cel operacyjny: Podniesienie świadomości społecznej w zakresie potrzeb i praw osób niepełnosprawnych oraz instytucji i organizacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Realizacja zadań planowanych.

1. Kreowanie polityki informacyjnej poprzez rozpowszechnianie aktualnych informacji na temat dostępnych programów i form pomocy dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin, opiekunów poprzez środki masowego przekazu, strony internetowe, informatory, ulotki oraz udostępnianie czasopism, publikacji i broszur.

W 2016 r. PUP, OPS oraz organizacje we własnym zakresie informowały lokalne media, instytucje i inne podmioty oraz bezpośrednio osoby niepełnosprawne o własnych przedsięwzięciach i działaniach. Instytucje i organizacje na bieżąco aktualizowały informacje dotyczące oferowanej pomocy na swoich stronach internetowych. Poradnia zorganizowała w dniach 19 marca 2016 r. oraz 19 listopada 2016 r. Dni Otwarte, podczas których specjaliści udzielali bezpłatnych porad i konsultacji. Rodzice oraz nauczyciele i uczniowie szkół z terenu Powiatu Polickiego, zwanego dalej „Powiatem”, mieli okazję porozmawiać o nurtujących ich problemach z psychologiem, terapeutą rodzinnym, pedagogiem, logopedą i doradcą zawodowym.

W dniu 14 maja 2016 r. również SOSW dla DNR otworzył swoje progi i zorganizował Dzień Otwarty. Podczas spotkania można było poznać ofertę ośrodka, obejrzeć bazę zabiegową i pracę kompleksu rehabilitacyjnego, dowiedzieć się o warunkach rekrutacji oraz skorzystać z porad lekarzy specjalistów: neurologa, ortopedy, pulmonologa, psychologa, pedagoga, logopedy oraz rehabilitanta.

Pracownicy socjalni OPS przez cały 2016 r. podczas spotkań i rozmów z osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami udzielali wsparcia poprzez informowanie osób zainteresowanych o przysługujących im uprawnieniach, a także przekazując dane na temat instytucji oraz organizacji działających na terenie Powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych. Ponadto przedstawiali oni oferty pomocy w formie usług opiekuńczych i wsparcia finansowego, zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, a także informowali o ofertach pracy dla osób niepełnosprawnych.

PCPR dokonywało na bieżąco aktualizacji różnorodnych informacji na swojej stronie internetowej (www.pcpr.police.pl), których rozpropagowywanie służyć miało wsparciu osób niepełnosprawnych zarówno w sferze funkcjonowania społecznego jak i na rynku pracy. Zamieszczane i aktualizowane informacje i dane dotyczyły m.in.:

- 1) aktualnych wydarzeń mogących zainteresować osoby niepełnosprawne;
- 2) realizowanych i adresowanych do osób niepełnosprawnych projektów i programów;
- 3) zasad i form finansowania ze środków PFRON wsparcia dla osób niepełnosprawnych;
- 4) ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym.

W siedzibie PCPR udostępniany był informator oraz ulotki informacyjne nt. ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Poza tym w siedzibie PCPR osoby niepełnosprawne mogły otrzymać bezpłatne magazyny i biuletyny, m.in.: „Integrację” (magazyn dla osób niepełnosprawnych, ich rodzin i przyjaciół), „Serce Innym” (magazyn dla osób niepełnosprawnych), „Nasze Sprawy” (magazyn informacyjny dla osób niepełnosprawnych), „Tyfloświat” (kwartalnik dla osób z uszkodzonym narządem wzroku).

Dnia 8 grudnia 2016 r. z okazji Światowego Dnia Osób Niepełnosprawnych PCPR zorganizowało giełdę sprzętu i usług dla osób niepełnosprawnych pn. „I Ty możesz być aktywny”. Spotkanie miało na celu upowszechnianie zrozumienia kwestii niepełnosprawności i wzmocnienie wsparcia na rzecz godności, praw i dobrej jakości życia osób niepełnosprawnych.

W trakcie spotkania można było zapoznać się z szeroką ofertą uczestników giełdy, obejrzeć wystawę sprzętu rehabilitacyjnego oraz urządzeń pozwalających na pokonywanie barier w codziennym życiu. Organizacje i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych zaprezentowały i przybliżyły swoją działalność oraz przedstawiły rodzaje i formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych. Podczas giełdy można było zbadać poziom cholesterolu i trójglicerydów, dokonać pomiaru ciśnienia tętniczego, wykonać badanie komputerowe stóp, postury ciała oraz badanie słuchu. Ponadto można było skorzystać z konsultacji medycznych z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Wszystkie osoby zainteresowane miały okazję także założyć konto w Zintegrowanym Informatorze Pacjenta.

Na zakończenie odbyło się losowanie nagród wśród osób, które wypełniły i wrzuciły do urny krótką ankietę. Do wygrania były atrakcyjne nagrody m.in. vouchery prozdrowotne, karnety na basen oraz drobne upominki. Nagrodzono 38 osób.

W giełdzie wzięli udział: PUP, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, NFZ, PFRON, organizacje: Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Nr 15 w Policach, Polski Związek Niewidomych Koło w Policach, PSOUU, Fundacja Pomocy Chorym na Zanik Mięśni w Szczecinie, Horyzont Fundacja na Rzecz Osób z Problemami Wzroku w Szczecinie, Fundacja Szansa dla Niewidomych w Szczecinie; przedstawiciele firm zajmujących się dystrybucją sprzętu rehabilitacyjnego i pomocniczego: Geers – Akustyka Słuchu, Spondylus – Ruch, Zdrowie, Aktywność, Ortofach – Kompleksowe zaopatrzenie ortopedyczne, SeniorVita, Altix.

2. Prowadzenie przez nauczycieli, pedagogów i psychologów programów edukacyjnych dotyczących problematyki niepełnosprawności dla uczniów szkół ponadpodstawowych.

W 2016 r. w ZS nauczyciele oraz wychowawcy klas omawiali z uczniami zagadnienia związane z niepełnosprawnością. W listopadzie 2016 r. uczniowie wzięli udział w warsztatach „Podaj rękę osobie niewidomej”, zorganizowanych przy współpracy z Biurem ds. Osób Niepełnosprawnych, działającym przy Uniwersytecie Szczecińskim. Podczas spotkania uczniowie dowiedzieli się w jaki sposób pomagać osobom niewidomym w codziennym życiu oraz jaki sprzęt i rozwiązania techniczne dedykowane są dla tych osób. W spotkaniu wzięło udział 80 osób.

Organizacja warsztatów miała na celu przybliżenie i unaocznienie młodzieży problematyki niepełnosprawności. W efekcie odbytych spotkań, a co za tym idzie zrealizowanych programów wychowawczych, zauważalnym jest pojawienie się wśród młodzieży postaw i praktykowanie pozytywnych zachowań stosowanych wobec osób niepełnosprawnych, w tym uwrażliwienie na problemy i potrzeby tych osób, ich akceptacja, a także budowanie postawy empatii w kontaktach z tymi osobami.

W listopadzie 2016 r. uczniowie klas medycznych ZS uczestniczyli w prelekcji „Zdrowie Seniora”, w ramach projektu „Mam PUM”. Rezultatem podjętego przedsięwzięcia było zwiększenie świadomości młodzieży na temat potrzeb i opieki nad osobami starszymi, niepełnosprawnymi.

3. Opracowanie powiatowego kalendarza imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży typu kulturalnego, sportowego oraz edukacyjnego.

PCPR w I kwartale 2016 r. opracowało kalendarz imprez integracyjnych dla dzieci i młodzieży typu kulturalnego, sportowego i edukacyjnego, który następnie umieszczono na stronie internetowej PCPR. Opracowanie kalendarza imprez ze stosownym wyprzedzeniem czasowym pozwoliło na zaplanowanie uczestnictwa dzieci i młodzieży ze wszystkich szkół i placówek z terenu Powiatu w różnego rodzaju imprezach i zawodach sportowych, przy jednoczesnym uwzględnieniu organizacji roku szkolnego. Rozwiązanie to stworzyło jednocześnie możliwość nawiązania i/lub zacieśnienia współpracy pomiędzy np. ośrodkami a szkołami publicznymi w zakresie przygotowań do współuczestnictwa w organizowanych imprezach.

4. Organizowanie cyklicznych szkoleń, konferencji i seminariów dotyczących zagadnień niepełnosprawności dla kadry pedagogicznej szkół masowych w Powiecie.

Pracownicy Poradni prowadzili cykliczne spotkania dla pedagogów szkolnych z terenu Powiatu, które organizowane były w formie grup wsparcia ukierunkowanych na pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych szkoły, konstruowania programów naprawczych, udzielania indywidualnej pomocy w stosunku do uczniów niepełnosprawnych (z upośledzeniem umysłowym, nadpobudliwością psychoruchową, przewlekłe chorych) funkcjonujących w zespołach klasowych szkół masowych. Ponadto prowadzili oni warsztaty, prelekcje i pogadanki dla nauczycieli związane ze wspieraniem edukacyjnej i wychowawczej funkcji rodziny i szkoły. Podejmowano także tematy zgłaszane przez indywidualnych nauczycieli. Dodatkowo udzielane były porady i konsultacje dla nauczycieli, którzy pracują z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

SOSW w Tanowie w 2016 r. wziął udział w konferencjach skierowanych do kadry pedagogicznej, pracującej z osobami niepełnosprawnymi m.in. w:

- a) III Wojewódzkiej Konferencji „Szkoła równych szans”, zorganizowanej przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowogardzie,
- b) konferencji na temat pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Spotkania miały charakter wykładowy, a ich celem było poszerzenie wiedzy na temat metod i form pomocy dla uczniów z zaburzeniem ze spektrum autyzmu.

5. Zapraszanie uczniów szkół masowych do specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych oraz warsztatu terapii zajęciowej na wspólne zajęcia plastyczne i sportowe.

Uczestnicy oraz kadra WTZ zorganizowali w lutym i czerwcu 2016 r. warsztaty artystyczno-plastyczne pn. „Kuźnia artystyczna” oraz marcu spotkanie integracyjne pn. „Przywitanie wiosny”. W ramach cyklu spotkań placówka gościła u siebie dzieci z Rady Osiedla nr 7 w Policach, uczniów III klasy szkoły podstawowej nr 3 w Policach, uczniów II klasy szkoły podstawowej nr 1 w Policach oraz młodzież SOSW dla DNR.

Celem tych spotkań było przybliżenie dzieciom i młodzieży działalności placówki. Zajęcia dla gości przygotowały wszystkie pracownice WTZ. Dzieci wzięły udział w warsztatach z małej poligrafii, ceramiki oraz rękodzieła. Podczas zajęć uczestnicy mogli wykazać się kreatywnością i sprytem manualnym. Wykonać samodzielnie znaczki (butony), ulepić swój

pierwszy garnek oraz wykonać notesy i książeczki. Ponadto miały szansę zapoznać się z niecodziennymi dla nich pracami, takimi jak szlifowanie czy rzeźbienie w glinie. Każdy uczestnik „Kuźni artystycznej”, biorący udział w zajęciach mógł zabrać zrobione przez siebie dzieło do domu.

Spotkanie było okazją do integracji, nawiązania nowych kontaktów i współpracy osób niepełnosprawnych z pełnosprawnymi. Dzięki takim zajęciom u dzieci i młodzieży zmienia się sposób spostrzegania osoby z niepełnosprawnością intelektualną, co na pewno zaowocuje w przyszłości. Natomiast dla uczestników WTZ jest to sprawdzian umiejętności współpracy z dziećmi pełnosprawnymi oraz wzmocnienie poczucia sprawstwa i dorosłości.

SOSW dla DNR oraz SOSW w Tanowie organizował zawody obejmujące różne dyscypliny sportowe, m.in. biegi przełajowe, piłka nożna, scrabble, tenis stołowy, dart, ringo czy boule. Celem tych spotkań była integracja osób niepełnosprawnych z pełnosprawnymi, która przyniosła bardzo dobre efekty wychowawcze oraz poprawiła w znaczny sposób komunikację dzieci i młodzieży.

6. Promowanie twórczości osób niepełnosprawnych poprzez organizowanie wystaw, konkursów, pokazów prac oraz umożliwienie udziału w przeglądach artystycznych.

Ośrodki i organizacje przez cały rok 2016 podejmowały szereg działań mających na celu promowanie twórczości osób niepełnosprawnych. Wychowankowie SOSW dla DNR oraz SOSW w Tanowie uczestniczyli m.in. w: Wojewódzkim Przeglądzie Form Tanecznych „Magia Tańca”, Konkursie Recytatorskim pn. „Lubię tę historię”, VIII Przeglądzie Recytatorskim Szkół i Ośrodków Specjalnych, Konkursie fotograficznym „Cztery pory roku w Powiecie Polickim”.

W dniu 15 czerwca 2016 r. zespół taneczny „Zodiak” z SOSW w Tanowie miał okazję zaprezentować swoje umiejętności podczas Transgranicznych Integracyjnych Warsztatów Tanecznych, które odbyły się w SOSW dla DNR. Prezentacja umiejętności artystycznych przed publicznością pokazała, że wartość człowieka i jego piękno tkwi w sile jego ducha oraz stałym dążeniu do pokonywania własnych ograniczeń i słabości.

Twórczość wychowanków była prezentowana także podczas wystawy prac ceramicznych i kiermaszów świątecznych, gdzie można było podziwiać prace przygotowane przez uczniów m.in.: wyroby ceramiczne, choinki i serca z papierowej wikliny, ozdoby z drewna i filcu oraz wiele innych prac wykonanych z różnych materiałów.

PSOUU w ciągu całego 2016 r. podejmowało działania promujące twórczość osób niepełnosprawnych intelektualnie. Działania te polegały na autoprezentacji uczestników podczas happeningów, warsztatów artystyczno-plastycznych, spotkań z młodzieżą szkolną. Uczestnicy WTZ i ŚDS prezentowali wykonane przez siebie prace m.in. podczas kiermaszów świątecznych, Ogólnopolskich Integracyjnych Warsztatów Artystycznych w Łazach, obchodów Dnia Godności Osoby z Niepełnosprawnością Intelektualną, X Pikniku Organizacji Pozarządowych w Policach, Giełdy Sprzętu i Usług dla Osób Niepełnosprawnych w Policach.

Podjęte działania promocyjne miały na celu było przybliżenie społeczeństwu lokalnemu wiedzy o zdolnościach i możliwościach osób niepełnosprawnych oraz zwiększenie wrażliwości na problemy osób niepełnosprawnych wśród głównych podmiotów życia społeczno-gospodarczego w Powiecie.

7. Organizowanie masowych imprez integracyjnych typu kulturalnego, sportowego oraz plastycznego z udziałem szkół.

Zadanie to było realizowane przez cały 2016 r., w zależności od terminów określonych przez organizatorów poszczególnych imprez.

Wychowankowie SOSW dla DNR uczestniczyli w imprezach integracyjnych o charakterze kulturalnym, sportowym, a także brali udział w konkursach i wystawach plastycznych, m.in. w:

- a) konkursie wiedzy marynistycznej „Aleja żeglarzy i Wały Chrobrego – niezwykle okolice Szczecina”,
- b) wojewódzkim turnieju tańca w SOSW Nr 1 w Szczecinie,
- c) koncercie charytatywnym „Talenty Szczecina”,
- d) wojewódzkim turnieju gier i zabaw ruchowych w Stargardzie Szczecińskim,
- e) XXV Mistrzostwach Polski na Ergometrze Wioślarskim,
- f) wyprawie do Akademickiego Centrum Kultury w Szczecinie,
- g) integracyjnych rozgrywkach w Boule oraz Darta,
- h) wiosennych zawodach pływackich osób niepełnosprawnych w Szczecinie,
- i) ogólnopolskim i wojewódzkim konkursie o ruchu drogowym.

Dzieci i młodzież z SOSW w Tanowie uczestniczyli w turniejach integracyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży ze szkół specjalnych i ogólnodostępnych. Ponadto brali czynny udział w organizacji IX Integracyjnego Koncertu Kolęd, imprezy integracyjnej „Leśne podchody pełne przygody” oraz różnorodnych konkursach plastycznych.

Udział w spotkaniach, o których mowa powyżej, miał na celu prezentację osiągnięć wychowanków na tle szerokiego środowiska społecznego oraz stwarzał możliwość sprawdzenia się w zdrowej rywalizacji z rówieśnikami, również pełnosprawnymi. Główne efekty podjętych działań to zdobycie wielu nagród i wyróżnień, a także nawiązanie nowych znajomości i przyjaźni. Dzięki sukcesom uczniowie zdobyli większą motywację i chęć do dalszej pracy.

Dnia 11 grudnia 2016 r. na pływalni ZS odbyły się XXII Wojewódzkie Integracyjne Mistrzostwa Szkół i Ośrodków Specjalnych w Pływaniu. Głównym organizatorem zawodów był SOSW dla DNR oraz Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych AMICUS w Policach. Celem zawodów było popularyzowanie pływania w środowisku uczniów szkół specjalnych, podnoszenie ich sprawności, a także integracja. W zawodach uczestniczyły reprezentacje szkół podstawowych oraz ponadpodstawowych poszczególnych placówek specjalnych. Udział w zawodach wzięło 13 placówek specjalnych z terenu całego województwa. Ogółem w imprezie wzięło udział 140 zawodników, którzy startowali w poszczególnych kategoriach wiekowych i na różnych dystansach. Zawody zostały przeprowadzone zgodnie z przepisami PZP seriami na czas. Rolę sędziów mierzących czas na torach pełnili studenci z kierunku wychowanie fizyczne Wydziału Kultury Fizycznej i Promocji Zdrowia Uniwersytetu Szczecińskiego. Uczestnikom wręczono puchary, medale oraz nagrody rzeczowe.

8. Informowanie osób niepełnosprawnych i ich rodzin o działalności organizacji pozarządowych, które mogą udzielić im wsparcia.

Realizacja tego zadania wpisuje się w codzienną pracę pracowników PCPR, PUP, OPS, którzy wspierają m.in. osoby niepełnosprawne i ich rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwiając im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, podejmują działania zmierzające do ich integracji ze społeczeństwem. Wyżej wymienione instytucje na bieżąco informowały osoby niepełnosprawne i ich rodziny o działalności organizacji pozarządowych, które mogą udzielić im wsparcia.

Dnia 8 grudnia 2016 r. z okazji Światowego Dnia Osób Niepełnosprawnych PCPR zorganizowało giełdę sprzętu i usług dla osób niepełnosprawnych pn. „I Ty możesz być aktywny”. Spotkanie miało na celu upowszechnianie zrozumienia kwestii niepełnosprawności i wzmocnienie wsparcia na rzecz godności, praw i dobrej jakości życia osób niepełnosprawnych.

W trakcie spotkania można było zapoznać się z szeroką ofertą uczestników giełdy, obejrzeć wystawę sprzętu rehabilitacyjnego oraz urządzeń pozwalających na pokonywanie barier w codziennym życiu. Organizacje i instytucje działające na rzecz osób niepełnosprawnych zaprezentowały i przybliżyły swoją działalność oraz przedstawiły rodzaje i formy pomocy dla osób niepełnosprawnych. Podczas giełdy przedstawiciele Polskiego Stowarzyszenia Diabetyków w Policach prowadzili badania poziomu cukru, cholesterolu i trójglicerydów oraz dokonywali pomiaru ciśnienia tętniczego. Można było wykonać badanie komputerowe stóp i postury ciała oraz badanie słuchu, skorzystać z konsultacji medycznych z zakresu rehabilitacji osób niepełnosprawnych. Wszystkie osoby zainteresowane miały okazję założyć konto w Zintegrowanym Informatorze Pacjenta.

W giełdzie wzięły udział następujące organizacje: Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Koło Nr 15 w Policach, Polski Związek Niewidomych Koło w Policach, PSOUU, Fundacja Pomocy Chorym na Zanik Mięśni w Szczecinie, Horyzont Fundacja na Rzecz Osób z Problemami Wzroku w Szczecinie, Fundacja Szansa dla Niewidomych w Szczecinie.

W dniu 27 kwietnia 2016 r. PUP zorganizował w ramach X Giełdy Pracy dla Osób Niepełnosprawnych pn. „Niepełnosprawny, ale sprawny zawodowo” spotkanie z organizacjami oraz z przedstawicielami z ZUS i PFRON. Spotkanie to miało na celu zacieśnienie współpracy i wymianę doświadczeń między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, co w efekcie końcowym winno się przełożyć na wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

II. Cel operacyjny: Zapewnienie dostępu do wczesnej diagnozy i wszechstronnej rehabilitacji umożliwiającej pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym.

1. Prowadzenie zajęć Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością

Wczesne wspomaganie rozwoju (WWR) jest to forma pomocy dzieciom niepełnosprawnym oraz zagrożonym niepełnosprawnością i ich rodzinom. Celem wczesnego wspomagania dziecka jest pobudzanie i stymulowanie rozwoju ruchowego, poznawczego, emocjonalnego oraz społecznego dziecka od chwili wykrycia u niego niepełnosprawności do czasu podjęcia nauki w szkole. W Poradni został powołany Zespół Wczesnego

Wspomagania Rozwoju Dziecka, którego celem jego jest kompleksowa wielospecjalistyczna pomoc dzieciom z różnymi niepełnosprawnościami (uszkodzenia wzroku, słuchu, niepełnosprawność ruchowa, umysłowa, autyzm) w wieku od urodzenia do podjęcia obowiązku szkolnego. Zespół zajmuje się także udzielaniem pomocy rodzinie i opiekunom niepełnosprawnych dzieci w zakresie wsparcia psychologicznego, konsultacji, instruktażu. Zajęcia WWR mają na celu stymulację 4 stref rozwojowych:

- a) lokomocji i kontroli postawy,
- b) koordynacji wzrokowo-ruchowej,
- c) mowy,
- d) rozwoju społeczno-emocjonalnego.

Dostosowane są indywidualnie do potrzeb dziecka i obejmują zajęcia ze specjalistami takimi jak logopeda, psycholog, pedagog oraz rehabilitant. Podczas zajęć wykorzystuje się m.in. rehabilitację ruchową, terapię logopedyczną, kynoterapię, muzykoterapię, terapię metodą Montessori i integracji sensorycznej oraz metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne.

W 2016 r. zajęcia prowadzone były systematycznie dla dzieci z opinią o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju, w formie dostosowanej do indywidualnych potrzeb niepełnosprawnego dziecka. Dzieci objęte wczesnym wspomaganiem rozwoju korzystały z zajęć w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

Efektem prowadzonych zajęć było przede wszystkim:

- a) podniesienie poziomu ogólnego funkcjonowania dziecka we wszystkich strefach jego rozwoju,
- b) postęp w rozwoju psychomotorycznym dziecka,
- c) zwiększenie stopnia integracji społecznej i nawiązywania kontaktów z rówieśnikami.

2. Prowadzenie diagnozy i terapii metodą A. Tomatisa (metoda audio-psycholingwistyczna).

Metoda A. Tomatisa prowadzona była przez oraz SOSW w Tanowie oraz Poradnię. Jest to trening kształcenia uwagi słuchowej zwany też metodą stymulacji audio-psycholingwistycznej. System usprawniania czynnego słuchania opracowany przez prof. Tomatisa polega na słuchaniu odpowiednio dobranego materiału dźwiękowego przez urządzenie nazywane „elektronicznym uchem”, które jest idealnym modelem ludzkiego ucha. Stymulacja odbywa się poprzez dźwięki o określonej wysokiej częstotliwości, które docierają do pacjenta drogą powietrzną oraz kostną. Terapia obejmuje zwykle od 60 do 120 30-minutowych seansów przeprowadzanych w 3 sesjach. Podstawowym celem tej metody jest wspieranie funkcji słuchowej, dzięki czemu następuje poprawa koncentracji, jakości uczenia się oraz rozwijanie zdolności językowych i komunikacyjnych, a także zwiększanie kreatywności oraz poprawa zachowań społecznych. W 2016 r. z diagnozy i terapii w SOSW w Tanowie skorzystało 17 uczniów, natomiast w Poradni 6 osób.

3. Prowadzenie diagnozy i terapii metodą Biofeedback.

Diagnoza i terapia metodą Biofeedback była prowadzona w 2016 r. przez SOSW w Tanowie oraz Poradnię. Jest to metoda treningowa wykorzystująca wysokospecjalistyczną aparaturę, za pomocą której umożliwia się osobie trenowanej wpływ na własne reakcje organizmu. Efekty są obrazowane za pomocą atrakcyjnej dla dzieci i dorosłych gry komputerowej, a zdobywane punkty, bodźce świetlne i dźwiękowe stanowią formę nagrody

za wywoływanie pożądaney zmiany. Terapia Biofeedback jest stosowana w wielu przypadkach i zaburzeniach charakteryzowanych niewystarczająco dobrym funkcjonowaniem mózgu. Dotyczy to np. zespołu nadpobudliwości psychoruchowej oraz innych bardziej poważnych problemów związanych z zachowaniem i uczeniem się, a także dolegliwości takich jak: zaburzenia snu u dzieci, zgrzytanie zębami, przewlekłe bóle głowy, żołądka lub migreny.

W 2016 r. z diagnozy i terapii Biofeedback w SOSW w Tanowie skorzystało 51 osób. Natomiast Poradnia w 2016 r. prowadziła systematyczną diagnozę i terapię z wykorzystaniem wyżej opisanej metody dla 3 osób.

4. Prowadzenie badań przesiewowych w ramach programu „Widzę, Słyszę, Mówię”.

W 2016 r. Poradnia prowadziła, za pomocą platformy badań zmysłów, badania przesiewowe słuchu, wzroku i mowy u dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Urządzenie to jest wyposażone w różnorodne testy przesiewowe, które umożliwiają wykrywanie szeregu dysfunkcji w zakresie słuchu, wzroku i mowy. Zaburzenia takie, niewykryte we wczesnym okresie mogą zaburzać harmonijny rozwój dziecka. Łącznie w okresie sprawozdawczym przebadano 573 dzieci.

5. Prowadzenie badań przesiewowych przy użyciu testu PROLEXIA.

W ciągu całego 2016 r. Poradnia prowadziła badania przesiewowe uczniów szkół podstawowych, gimnazjów i szkół średnich za pomocą testu PROLEXIA.

Celem badania było diagnozowanie i monitorowanie postępów w zakresie nabywania umiejętności czytania przez uczniów oraz określenie rodzaju trudności w czytaniu u osób źle czytających (dysleksja, hiperleksja). Łącznie w okresie sprawozdawczym przebadano 357 uczniów.

6. Udzielanie specjalistycznych konsultacji i porad rodzicom, opiekunom dzieci niepełnosprawnych.

Pracownicy Poradni w ciągu całego 2016 r. udzielali konsultacji i porad rodzicom, opiekunom dzieci niepełnosprawnych. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana rodzicom i opiekunom polegała na wspieraniu ich w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększenia efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pracownicy prowadzili prelekcje i pogadanki dla rodziców związane ze wspieraniem edukacyjnej i wychowawczej funkcji rodziny i szkoły. Opiekunowie mogli wzmocnić swoje kompetencje wychowawcze i poczuć się pewniej w roli rodzica dzięki pomocy udzielanej w ramach „Szkoły dla Rodziców”. Uczestnicy zajęć mieli możliwość poznania konstruktywnych sposobów budowania relacji z dzieckiem poprzez naukę skutecznego porozumiewania się, formułowania komunikatów, rozpoznawania i nazywania uczuć dziecka i własnych.

W dniach 19 marca 2016 r. oraz 19 listopada 2016 r. odbyły się Dni Otwarte Poradni, podczas których specjaliści udzielali bezpłatnych porad i konsultacji. Rodzice oraz nauczyciele i uczniowie Powiatu mieli okazję porozmawiać o nurtujących ich problemach z psychologiem, terapeutą rodzinnym, pedagogiem, logopedą i doradcą zawodowym.

7. Propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia poprzez organizację wycieczek, konkursów oraz spektakli edukacyjnych.

W 2016 r. SOSW dla DNR organizował turnieje, spektakle edukacyjne, rajdy i wycieczki integrujące osoby niepełnosprawne oraz promujące zdrowy styl życia m.in.:

- a) XVI Turniej Boule,
- b) X Integracyjny Turniej w Darta,
- c) Transgraniczne Integracyjne Warsztaty Taneczne,
- d) cykliczne spotkania z członkami Fundacji Aktywnej Rehabilitacji.

Dnia 20 listopada 2016 r. SOSW dla DNR gościł pracownika naukowego Pomorskiej Akademii Medycznej, który wygłosił prelekcję na temat znaków przyrody i jej oddziaływania na zdrowie człowieka. Celem podejmowanych przedsięwzięć było propagowanie zdrowego stylu życia oraz aktywnego spędzania wolnego czasu.

SOSW w Tanowie w zakresie potrzeb krzewienia zdrowego i aktywnego stylu życia oraz kształtowania i rozwijania świadomości społecznej organizował wycieczki i imprezy kulturalne wychowanków klas i grup wychowawczych, m.in. „Leśne Podchody Pełne Przygody”, „Wiosenny Rajd Pieszy”, „Jesienny Rajd Pieszy”. SOSW w Tanowie wziął również udział w programie „Trzymaj formę”, którego celem było kształtowanie postaw i zachowań w zakresie prawidłowego żywienia i uprawiania aktywności fizycznej. Młodzież mogła poszerzyć swoją wiedzę na temat zbilansowanej diety i aktywności fizycznej, dowiedzieć się jak korzystać z informacji zamieszczonych na opakowaniach produktów spożywczych.

8. Bieżące aktualizowanie bazy danych na temat działalności gminnych placówek służby zdrowia (publicznych i niepublicznych).

W 2016 r. zaktualizowano bazę danych dotyczącą działalności gminnych placówek służby zdrowia.

9. Inicjowanie, we współpracy z Organizacjami działającymi m.in. na rzecz osób niepełnosprawnych, działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia na terenie Powiatu.

W 2016 r. zrealizowano, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, 11 projektów (zadań) na rzecz osób niepełnosprawnych uwzględniających działania zarówno w zakresie promocji i ochrony zdrowia, jak i szeroko pojętej rehabilitacji i integracji społecznej osób niepełnosprawnych:

- 1. Od marca do grudnia 2016 r. Stowarzyszenie Hospicjum Królowej Apostołów w Policach realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie ochrony i promocji zdrowia polegające na prowadzeniu na terenie Powiatu Polickiego domowej opieki hospicyjnej (hospicyjnego zespołu opieki domowej) dla terminalnie i nieuleczalnie chorych. W ramach realizacji ww. projektu m.in. kontynuowano działania związane z hospicyjną opieką domową w ramach wolontariatu (medyczną i niemedyczną), objęto chorych na choroby nowotworowe profesjonalną opieką medyczną oraz socjalną, pozyskiwano sprzęt specjalistyczny konieczny do przeprowadzenia opieki hospicyjnej oraz podejmowano działania mające na celu propagowanie idei hospicjum, poprzez wizyty w ośrodkach zdrowia działających na

terenie Powiatu. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 rok w wysokości 20 000 zł.

2. Od kwietnia do grudnia 2016 r. Stowarzyszenie na Rzecz Harmonii Społecznej w Policach realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie polityki społecznej polegające na realizacji inicjatyw służących rozwojowi form wsparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi pod tytułem „W zdrowym ciele zdrowy duch”. Głównym celem realizacji zadania była integracja społeczna osób z zaburzeniami psychicznymi z terenu Powiatu. W ramach realizacji zadania były podejmowane działania poprzez edukację gastronomiczną, warsztaty kulinarne, udział w rajdach pieszych, nordic walking, udział w wyjazdach plenerowych, udział w zajęciach z psychologiem, udział w warsztatach terapii zajęciowej oraz choreoterapii. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 rok w wysokości 12 000 zł.
3. Od września do grudnia 2016 r. Oddział Rejonowy Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Policach realizował, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego polegające na przekazywaniu wartości i pozytywnych wzorów społecznych oraz integracji międzypokoleniowej pod tytułem „Mamy czas dla siebie”. Głównym celem realizacji zadania była integracja społeczna osób starszych i niepełnosprawnych z dziećmi z terenu Powiatu poprzez organizację wspólnego spotkania poprzedzonego warsztatami. W ramach zadania zorganizowano warsztaty oraz spotkanie integracyjne seniorów i dzieci z rodzicami. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 rok w wysokości 2 170 zł.
4. Od czerwca do lipca 2016 r. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych AMICUS w Policach realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pod tytułem „Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby”. W ramach zadania zorganizowano IX Ogólnopolski Turniej Wiedzy o Bezpieczeństwie w Ruchu Drogowym dla uczniów szkół i ośrodków specjalnych na terenie SOSW dla DNR. Celem turnieju było podniesienie kultury społeczeństwa i działania na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa ruchu drogowego, w tym bezpieczeństwa dzieci i młodzieży szkolnej w szczególności poprzez:
 - popularyzowanie przepisów i zasad bezpiecznego poruszania się po drogach,
 - kształtowanie partnerskich zachowań wobec innych uczestników ruchu,
 - popularyzowanie podstawowych zasad i umiejętności udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej,
 - popularyzowanie roweru, jako środka transportu, a także rekreacji i sportu,
 - inspirowanie uczniów i nauczycieli do pracy u podstaw na rzecz bezpieczeństwa w ruchu drogowym.

Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 r. w wysokości 2 000 zł.

5. Od lipca do grudnia 2016 r. Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych AMICUS w Policach realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pod tytułem „Organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów oraz zespołów aktywności

społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby oraz organizowanie lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach”. W ramach zadania przeprowadzony został cykl imprez sportowych i kulturalnych. Przyczyniły się one do upowszechniania kultury wśród osób niepełnosprawnych, integracji ze środowiskiem lokalnym, rehabilitacji społecznej i fizycznej osób niepełnosprawnych. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano dotację ze środków PFRON będących w 2016 r. w dyspozycji Powiatu w wysokości 4 500 zł.

6. Od marca do grudnia 2016 r. PSOUU realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pod nazwą „Rehabilitacja społeczna w PSOUU Police”. Zadanie objęło działania z zakresu rehabilitacji społecznej polegające na podejmowaniu inicjatyw mających na celu pobudzenie aktywności osób niepełnosprawnych intelektualnie do uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez prowadzenie Klubu „Sasanka”. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 r. w wysokości 3 000 zł.
7. W grudniu 2016 r. PSOUU realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pod nazwą „Integracyjne spotkanie wigilijno-opłatkowe osób z niepełnosprawnością intelektualną”. Zadanie objęło działania z zakresu rehabilitacji społecznej polegające na podjęciu inicjatywy mającej na celu pobudzenie aktywności osób niepełnosprawnych intelektualnie do uczestnictwa w życiu społecznym, poprzez zorganizowanie spotkania wigilijno-opłatkowego. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano dotację ze środków PFRON będących w 2016 r. w dyspozycji Powiatu w wysokości 1 000 zł.
8. Od lipca do grudnia 2016 r. Polski Związek Niewidomych Koło w Policach realizował, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych pn. „Właściwa droga” – wszechstronna rehabilitacja osób niepełnosprawnych wzrokowo. Celem działania było m.in. przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych wzrokowo i ich rodzin, zachęcanie do czynnego uczestnictwa w życiu społecznym i zawodowym, niesienie pomocy w rehabilitacji zdrowotnej i społecznej, propagowanie aktywnego trybu życia i zachęcanie do korzystania z różnorodnych form rehabilitacji, szkoleń, kursów imprez integracyjnych, rekreacji, sportu, krajoznawstwa i wypoczynku. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano dotację ze środków PFRON będących w 2016 r. w dyspozycji Powiatu w wysokości 4 500 zł.
9. Od września do października 2016 r. Stowarzyszenie na Rzecz Harmonii Społecznej w Policach zrealizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie ochrony zdrowia pod tytułem „OBCHODY ŚWIATOWEGO DNIA ZDROWIA PSYCHICZNEGO – ZDROWIE PSYCHICZNE – NA TAK”. Głównym celem realizacji zadania była organizacja imprezy – festynu oraz prelekcja na temat zdrowia psychicznego połączona z projekcją filmu. Podczas festynu na stoiskach prezentowały swoją działalność organizacje pozarządowe działające w obszarze zaburzeń psychicznych. Ponadto działał również kącik dla specjalistów tj. psychiatry, psychologa, terapeutę uzależnień, od których uczestnicy mogli uzyskać bezpłatne porady i doradztwo.

Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe z budżetu Powiatu na 2016 r. w wysokości 2 900 zł.

10. Od października do grudnia 2016 r. Polski Związek Niewidomych Koło w Policach realizował, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie działalności na rzecz osób niepełnosprawnych pod tytułem „WZROKOWO NIESPRAWNY NIE ZNACZY BEZRADNY”. Głównymi celami działania były m.in. prowadzenie punktu informacyjno-doradczego, w którym udzielano porad i informacji dotyczących rehabilitacji podstawowej, edukacji dzieci i młodzieży, spraw socjalnych, funkcjonowania doboru sprzętu optycznego i nie optycznego niezbędnego w funkcjonowaniu, przeprowadzanie szkoleń z zakresu nowych technologii dostępnych na otwartym rynku i obsługi niektórych sprzętów rehabilitacyjnych oraz zorganizowanie imprez krajoznawczych. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe pochodzące z budżetu Gminy Police w ramach pomocy finansowej udzielonej Powiatowi na dofinansowanie zadania własnego dotyczącego wspierania osób niepełnosprawnych wzrokowo w wysokości 5 000 zł.
11. Od maja 2014 r. do grudnia 2016 r. PSOUU realizowało, na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, zadanie publiczne w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych polegające na kontynuacji realizacji inwestycji dotyczącej budowy lokali mieszkalnych o charakterze mieszkań treningowych oraz mieszkań chronionych, przeznaczonych dla osób z upośledzeniem umysłowym, będących mieszkańcami Powiatu. Realizacja ww. zadania przyczyniła się do rozwoju systemu kompleksowego wsparcia osób niepełnosprawnych intelektualnie, zaspokojenia potrzeb osób z upośledzeniem umysłowym w zakresie rehabilitacji, terapii, udział w kulturze i rekreacji w otwartym środowisku oraz stworzenia warunków rozwoju i godnego życia. Na realizację przedmiotowego zadania przekazano środki finansowe w łącznej wysokości 570 000 zł, w tym ze środków pochodzących z budżetu Gminy Nowe Warpno, w ramach pomocy finansowej udzielonej Powiatowi na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych – 70 000 zł, ze środków pochodzących z budżetu Gminy Police, w ramach pomocy finansowej udzielonej Powiatowi na dofinansowanie własnych zadań inwestycyjnych – 450 000 zł oraz ze środków z budżetu Powiatu – 50 000 zł.
10. Skoordynowanie działań zmierzających do pełnego i adekwatnego, w stosunku do rodzaju i stopnia niepełnosprawności, zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

W 2016 r. do PCPR wpłynęło 10 wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, z czego 2 wnioski zostały przeniesione do realizacji z 2015 r. Zrealizowano 10 wniosków na łączną kwotę 23 429 zł. Wśród złożonych wniosków 4 osoby otrzymały dofinansowanie do zakupu roweru trójkołowego, 2 osoby do zakupu roweru rehabilitacyjnego stacjonarnego, 2 osoby do zakupu gorsetu rehabilitacyjnego, 1 osoba do roweru typu tandem, 1 osoba do roweru dwukołowego z niską ramą dla osób ze schorzeniem stawu biodrowego. W 2016 r. zrealizowano wszystkie złożone wnioski w powyższym zakresie.

W 2016 r. złożono 244 wnioski o dofinansowanie ze środków PFRON do udziału własnego w kosztach nabycia przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, a 43 wnioski zostały przeniesione do realizacji z 2015 r. Razem złożono 287 wniosków,

na łączną kwotę 363 783 zł. Zrealizowano 273 wnioski na łączną kwotę 199 373 zł. 14 wniosków nie zostało zrealizowanych ze względów formalnych (rezygnacja wnioskodawcy, przekroczony dochód, śmierć wnioskodawcy). Największą część złożonych wniosków stanowiły wnioski o dofinansowanie do zakupu pieluchomajtek i cewników (137 wniosków) oraz aparatów słuchowych (102 wnioski). Następnie wnioskowano o dofinansowanie do zakupu protez kończyn (11 wniosków), wózków inwalidzkich (10 wniosków), obuwia ortopedycznego, balkoników, pionizatorów oraz innych przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych (27 wniosków).

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych AMICUS z siedzibą w Policach dofinansowało zakup sprzętu rehabilitacyjnego dla wychowanków SOSW dla DNR. Całkowity koszt dofinansowania to 300 zł. Jednocześnie w SOSW dla DNR przeprowadzony został coroczny przegląd techniczny sprzętu rehabilitacyjnego, który znajduje się na wyposażeniu tego ośrodka. Całkowity koszt zadania to 2 353 zł.

11. Prowadzenie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego

W 2016 r. PCPR i OPS w Policach prowadziły wypożyczalnię sprzętu rehabilitacyjnego. PCPR przedłużyło umowy o wypożyczenie wózka inwalidzkiego dziecięcego, pionizatora, podnośnika wannowo-łóżkowego oraz dwóch balkoników dla SOSW dla DNR. OPS w Policach udostępniał osobom niepełnosprawnym na ich wniosek sprzęt, który znajdował się na stanie wypożyczalni m.in. chodziki, wózki inwalidzkie, balkoniki oraz kule łokciowe.

12. Propagowanie turnusów rehabilitacyjnych wśród osób niepełnosprawnych żyjących w izolacji społecznej.

Turnus rehabilitacyjny jest zorganizowaną formą aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników. Jego celem jest rehabilitacja społeczna.

W 2016 r. PCPR realizowało zadanie finansowane ze środków budżetu Powiatu, polegające na dofinansowaniu do 7-dniowych lub 14-dniowych turnusów rehabilitacyjno-wypoczynkowych lub rehabilitacji stacjonarnej dla osób niepełnosprawnych. O dofinansowanie mogły ubiegać się osoby niepełnosprawne posiadające znaczny i umiarkowany stopień niepełnosprawności oraz dzieci do 16 roku życia posiadające orzeczenie o niepełnosprawności. W ramach tego zadania wpłynęło 117 wniosków, w tym 62 osoby ubiegały się o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie z opiekunem. Przyznano dofinansowanie dla 101 osób i 58 opiekunów.

125 osób (w tym 78 osób niepełnosprawnych i 47 opiekunów) uczestniczyło w turnusie wypoczynkowo-rehabilitacyjnym, indywidualnie wybranym przez siebie (indywidualnie wybrany ośrodek rehabilitacyjny i termin turnusu),

9 osób niepełnosprawnych skorzystało z rehabilitacji stacjonarnej, która odbywała się w obrębie miejsca zamieszkania.

14 osób niepełnosprawnych i 11 opiekunów zrezygnowało z uczestnictwa w turnusie rehabilitacyjno-wypoczynkowym.

Z uwagi na niewystarczającą wysokość środków przyznanych przez PFRON na realizację wszystkich zadań, zrezygnowano z dofinansowania w 2016 r. do turnusów rehabilitacyjnych, finansowanych ze środków PFRON.

13. Objęcie terapią zajęciową wszystkie kwalifikujące się do tej formy rehabilitacji osoby niepełnosprawne.

PCPR pełnił zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa nadzór nad bieżącą działalnością WTZ prowadzonego przez PSOUU. W 2016 r. udzielono ww. stowarzyszeniu dofinansowania na bieżącą działalność WTZ w łącznej wysokości 649 348,96 zł, z czego kwota 559 860 zł pochodziła ze środków PFRON, 62 207 zł to środki pochodzące z budżetu Powiatu na 2016 r., a 27 281,96 zł to środki pochodzące z PUP.

W 2016 r. WTZ prowadził działania w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i ruchowej dla 35 osób o różnym stopniu i rodzaju niepełnosprawności. Działania te oparto na indywidualnych programach rehabilitacji, które Rada Programowa WTZ opracowała dla każdego uczestnika warsztatu. Realizacja działań rehabilitacyjnych odbywała się przy zastosowaniu odpowiednich rodzajów, metod i technik terapii zajęciowej w formie grupowej i indywidualnej, z wykorzystaniem elementów ergoterapii (stolarstwo, ogrodnictwo, ceramika, rękodzieło, poligrafia, krawiectwo), socjoterapii (trening umiejętności społecznych, ludoterapia, rekreacja), arteterapii (muzykoterapia, biblioterapia, filmoterapia, sztuka użytkowa, gobelinarstwo, zdobnictwo) oraz rehabilitacji ruchowej i psychologicznej. Proces rehabilitacyjny realizowany był przez instruktorów terapii zajęciowej, rehabilitanta ruchowego, trenera pracy, opiekunów osoby niepełnosprawnej oraz psychologa, przy współpracy z kierownikiem WTZ. Zajęcia terapeutyczne odbywają się 5 razy w tygodniu, po 7 godzin dziennie.

Podczas zajęć prowadzonych w sferze rehabilitacji społecznej główny nacisk położono na kształtowanie umiejętności współzycia międzyludzkiego i społecznego oraz eliminację stygmatów zachowań osoby niepełnosprawnej. W zakresie rehabilitacji zawodowej kształtowano psychofizyczne umiejętności niezbędne do podjęcia pracy zawodowej. W 2016 r. w WTZ działało 7 pracowników:

- 1) gospodarstwa domowego;
- 2) rękodzieła;
- 3) ceramiki;
- 4) stolarska;
- 5) komputerowo-poligraficzno-papiernicza;
- 6) artystyczno-plastyczna;
- 7) szkła dekoracyjnego.

W pracowniach trenowane były umiejętności niezbędne do podjęcia zatrudnienia (dbałość o powierzone materiały i miejsce pracy, stopień zrozumienia wykonywanych zadań, obowiązkowość i zaangażowanie, zdolność koncentracji oraz umiejętność komunikowania się i współdziałanie w grupie), a także czynności z zakresu życia codziennego (samoobsługa w ubieraniu się, myciu, przygotowaniu posiłków, robienie zakupów oraz korzystanie z komunikacji miejskiej).

Działalność WTZ jest działalnością o charakterze niezarobkowym, stąd też dochody ze sprzedaży prac i produktów wykonanych przez uczestników były wykorzystywane na pokrycie wydatków związanych z integracją społeczną uczestników (festyny, zawody, imprezy kulturalne, konkursy itp.).

WTZ przedkładało PCPR kwartalne rozliczenia ze swojej działalności (dotyczące finansowania ze środków PFRON) oraz półroczne rozliczenia (dotyczące finansowania ze środków pochodzących z budżetu Powiatu i innych). W lipcu 2016 r. przeprowadzono kontrolę działalności WTZ za 2015 r.

W 2016 r. PSOUU wystąpiło z wnioskiem w zakresie zwiększenia o 5 liczby miejsc w WTZ. Jednocześnie mając na uwadze powyższe stowarzyszenie podjęło działania formalne mające na celu pozyskanie z PFRON dodatkowych środków na sfinansowanie uczestnictwa w WTZ osób oczekujących na tzw. „liście rezerwowej”. Z uwagi na procedury administracyjne sfinalizowanie niniejszego przedsięwzięcia możliwe było począwszy od 2017 r.

14. Objęcie rehabilitacją społeczną osób niepełnosprawnych w ramach Środowiskowego Domu Samopomocy.

W 2016 r. ŚDS typu B dla osób upośledzonych umysłowo, prowadzony w Policach przez PSOUU, świadczył kompleksową rehabilitację społeczną dla 30 osób niepełnosprawnych. Głównym celem tego zadania było przygotowanie osób niepełnosprawnych do efektywnego uczestnictwa w życiu społecznym, zapewnienie autonomii na miarę możliwości osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Działania były realizowane poprzez grupowe i indywidualne formy pracy zawierającej elementy wsparcia takie jak terapię zajęciową, trening funkcjonowania w życiu codziennym oraz dodatkowe działania podejmowane bezpośrednio w placówce jak i poza nią.

Prowadzone zajęcia terapeutyczne były indywidualnie dostosowane do stanu zdrowia i możliwości osób uczestniczących. Dzięki prowadzonej terapii zajęciowej podopieczni mieli możliwość rozwijać swoje zainteresowania, doskonalić zdolności manualne, umiejętności planowania i przewidywania. Poprzez swoje prace wyrażali ekspresję na świat, która pozwalała im poznać i zrozumieć. Efektem terapii był wzrost sprawności motorycznej, wyobraźni twórczej, a także umiejętność pracy w grupie.

Trening funkcjonowania w życiu codziennym stanowił istotny aspekt odpowiedniego przygotowania uczestników do życia w środowisku społecznym. Taka forma pozwoliła na rozwijanie u uczestników umiejętności niezbędnych w codziennym i samodzielnym życiu takich jak komunikacja, planowanie, dokonywanie wyborów oraz decydowanie o swoich sprawach. Trening umiejętności społecznych pozwolił na usprawnienie uczestników w obszarach psychospołecznych, kształtowane były potrzeby samorealizacji i odczuwania sensu życia. Rezultatem podejmowanych działań był wzrost poczucia wartości i zaradności życiowej osób niepełnosprawnych, podniesienie umiejętności komunikacji werbalnej i niewerbalnej oraz ukształtowanie nawyku aktywnego spędzania czasu wolnego. Łączny koszt zadania to 505 599,11 zł, z czego 458 110 zł to środki przekazane przez Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie, natomiast 47 489,11 zł to kwota pozyskana z PUP.

15. Prowadzenie szerokiej rehabilitacji społecznej opartej o sport, rekreację i kulturę.

Zadanie to realizowane było przez organizacje, SOSW dla DNR oraz SOSW w Tanowie. Powiatowy kalendarz imprez kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych w 2016 r. adresowanych do osób niepełnosprawnych, stanowi załącznik do niniejszego sprawozdania.

SOSW dla DNR oraz SOSW w Tanowie organizowały wiele imprez, uwzględniając rehabilitację opartą na sporcie, rekreacji i kulturze. Ośrodki brały także czynny udział w warsztatach edukacyjnych, rajdach i wycieczkach. Wśród podjętych przedsięwzięć wyróżnić należy:

- a) wycieczkę do Wrocławia i Krakowa,
- b) imprezę rekreacyjno-sportową pn. „Leśne podchody pełne przygody”,
- c) IX Integracyjny Koncert Kolęd,
- d) rajd jesienny „Trzymaj formę”,
- e) Transgraniczne Warsztaty Taneczne,
- f) Wojewódzki Przegląd Form Tanecznych „Magia Tańca”,
- g) konkurs recytatorski „Wierszomania”,
- h) konkurs recytatorski „Lubię tę historię”,
- i) przegląd artystyczny „Parada talentów”.

Organizacje działające na rzecz osób niepełnosprawnych zrealizowały następujące przedsięwzięcia w omawianym zakresie:

- 1) Polski Związek Niewidomych Koło w Policach zorganizował rajd pieszo-autokarowy pod nazwą „Darłowo i Darłówek czyli Tajemnice Polskiego Wybrzeża”; realizacja niniejszego zadania przyniosła zakładane rezultaty, tj.: wpłynęła na rozwój potrzeb kulturalnych oraz kształtowanie nawyku aktywnego spędzania czasu wolnego poprzez udział w dostępnych formach sportowo-rekreacyjnych, a także pozwoliła na opanowanie podstawowych umiejętności asystowania osobom niewidomym oraz udoskonalenie umiejętności w zakresie orientacji przestrzennej, rajd skierowany był do dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów; łącznie wzięło w nim udział 40 osób; całkowity koszt realizacji zadania to 9 042,27 zł, z czego 4 000 zł to dofinansowanie pochodzące z Gminy Police;
- 2) Członkowie Oddziału Rejonowego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Policach uczestniczyli w różnych formach aktywności ruchowej połączonej z poznawaniem m.in. tradycji i zabytków kultury Powiatu; działania te miały głównie na celu propagowanie zdrowego trybu życia oraz kształtowanie postaw dbałości o własny rozwój fizyczny i społeczny; wśród zrealizowanych inicjatyw wyróżnić należy:
 - a) organizację Dnia Seniora oraz Dnia Inwalidy,
 - b) organizację jednodniowej wycieczki do Dziwnowa, Międzywodzia i Niechorza,
 - c) organizację wyjazdu integracyjnego do Zielonej Góry,
 - d) organizację spotkania „Mamy czas dla siebie”.

Realizacja powyższych zadań przyniosła zakładane rezultaty, tj.: wzrost aktywizacji i integracji seniorów, poprawę kondycji psychofizycznej osób starszych i niepełnosprawnych oraz wzrost poczucia własnej wartości.

- 3) Uczestnicy WTZ brali czynny udział w wielu imprezach o charakterze kulturalnym, sportowym i rekreacyjnym, spośród których możemy wyróżnić:
 - a) Integracyjny Rajd „Nie izoluj mnie” w Nowielinie,
 - b) XIII Zawody Spławikowe w Dźwirzynie,
 - c) VI Turniej Piłki Nożnej,

- d) VI Olimpiadę Lekkoatletyczną w Berlinie,
- e) XIII Integracyjny Rajd Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie po „Puszczy Wkrzańskiej”,
- f) Ogólnopolskie Integracyjne Warsztaty Artystyczne pn: „Tak niewiele potrzeba...” w Łazach,
- g) wyjazd rekreacyjno-turystyczny do Trójmiasta.

Spotkania miały na celu promowanie aktywnego trybu życia osób niepełnosprawnych intelektualnie, pozwoliły uczestnikom na wszechstronną integrację, nawiązanie nowych kontaktów oraz rozwijanie zainteresowań.

Ponadto w 2016 r., na zlecenie Zarządu Powiatu w Policach, organizacje zrealizowały 4 projekty na rzecz osób niepełnosprawnych uwzględniających rehabilitację opartą na sporcie, rekreacji i kulturze, które szczegółowo zostały przedstawione w rozdziale II Cel operacyjny: Zapewnienie dostępu do wczesnej diagnozy i wszechstronnej rehabilitacji umożliwiającej pełne uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, pkt 9 Inicjowanie, we współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi m.in. na rzecz osób niepełnosprawnych, działań w zakresie promocji i ochrony zdrowia na terenie Powiatu Polickiego.

III. Cel operacyjny: Wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym

1. Wspieranie niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną w formie mieszkania treningowego.

W 2016 r. PSOUU, w ramach wspierania niezależnego funkcjonowania osób z niepełnosprawnością intelektualną, prowadziło mieszkanie treningowe. Mieszkanie przeznaczone było dla pełnoletnich osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym. Głównym celem funkcjonowania mieszkania treningowego było usamodzielnianie życiowe osób niepełnosprawnych intelektualnie, polegające na uczeniu, wspieraniu, rozwijaniu i usprawnianiu czynności, umiejętności i zachowań niezbędnych w samodzielnym funkcjonowaniu. Trening realizowany w mieszkaniu chronionym pozwalał na przygotowanie mieszkańców do uczestnictwa w życiu społecznym oraz zdobycie umiejętności wykonywania czynności dnia codziennego takich jak: przygotowywanie posiłków, robienie zakupów, gospodarowanie środkami finansowymi, utrzymanie porządku czy planowanie spędzania czasu wolnego.

W ramach działalności mieszkania treningowego niepełnosprawni członkowie PSOUU, wspierani przez opiekunów, mieszkali w ww. mieszkaniu w systemie rotacyjnym, w okresach miesięcznych, od poniedziałku do piątku. Trening mieszkaniowy odbywał się według zaplanowanego harmonogramu, przy czym każdy z beneficjentów uczestniczył w miesięcznym treningu mieszkaniowym minimum dwa razy w roku, co miało na celu utrwalenie uprzednio nabytych przez niego umiejętności. Uwzględniając warunki lokalowe równocześnie z treningu mogły korzystać 4 osoby. W 2016 r. dzięki prowadzeniu treningu mieszkaniowego – 24 osoby z niepełnosprawnością intelektualną odniosło bezpośrednie korzyści poprzez nabycie nowych bądź udoskonalenie posiadanych już umiejętności. Efekty uzyskane dzięki takiej formie wsparcia pozwoliły tym osobom rozwinąć lub zdobyć umiejętność w zakresie:

- 1) dbałości o czystość pomieszczeń i urządzeń;
- 2) obsługi sprzętu gospodarstwa domowego;
- 3) gospodarowania zasobami finansowymi;
- 4) niezależności życiowej;
- 5) higieny osobistej;
- 6) korzystania z instytucji publicznych (poczta, bank itp.);
- 7) gospodarowania czasem wolnym;
- 8) współżycia w grupie.

Całkowity koszt realizacji zadania w 2016 r. wyniósł 79 364,69 zł, z czego 61 244,73 zł to środki finansowe pochodzące z PFRON, 5 100 zł – środki finansowe pochodzące z PUP, a 13 019,96 zł to wkład własny PSOUU.

2. Prowadzenie usług opiekuńczych i specjalistycznych dla osób niepełnosprawnych z terenu Powiatu.

Przez cały 2016 r. OPS prowadziły usługi opiekuńcze i specjalistyczne dla osób niepełnosprawnych. Wsparcie świadczone było przez opiekunki domowe w miejscu zamieszkania osób niepełnosprawnych. Prowadzone usługi opiekuńcze polegały na:

- 1) zaspokojeniu niezbędnych potrzeb życiowych podopiecznego, w szczególności poprzez: robienie zakupów, utrzymanie czystości w pomieszczeniu osoby wymagającej opieki, palenie w piecu oraz załatwianie spraw urzędowych;
- 2) pielęgnacji zaleconej przez lekarza, zamawianiu wizyt lekarskich, realizacji recept lekarskich oraz utrzymywania kontaktu z lekarzem i pielęgniarką środowiskową;
- 3) pomocy w podtrzymywaniu psychofizycznej kondycji osoby, w tym podtrzymywanie indywidualnych zainteresowań, organizowanie spacerów oraz dostarczanie literatury i prasy.

Taką formą pomocy OPS w Policach objął 160 osób, w tym 13 osób zostało objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Wśród 160 osób na rzecz których świadczone były usługi opiekuńcze 93 osoby posiadały orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł 1 455 874,54 zł, z czego koszt realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych wyniósł 99 502,40 zł.

OPS w Nowym Warpnie udzielił wsparcia w tym zakresie dla 2 osób niepełnosprawnych.

OPS w Dobrej świadczył usługi opiekuńcze dla 11 osób niepełnosprawnych. Zadanie było realizowane w ramach prac społeczno-użytecznych.

OPS w Kołbaskowie świadczył usługi opiekuńcze dla 41 osób niepełnosprawnych. Koszt realizacji zadania wyniósł 99 892 zł.

Prowadzone usługi opiekuńcze pozwoliły na wyrównanie szans prawidłowego funkcjonowania osoby niepełnosprawnej w środowisku oraz na aktywniejsze jej życie w społeczności lokalnej.

3. Prowadzenie usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej.

PCPR wychodząc naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych nieodpłatnie świadczył usługi AOON. Wsparcie skierowane było do osób ze znacznym oraz umiarkowanym stopniem niepełnosprawności lub osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności do 16 roku życia.

Przez usługi asystenckie rozumie się świadczenie osobistej pomocy przez AOON w wykonywaniu czynności, których nie jest ona w stanie wykonać samodzielnie. Głównym celem tych usług jest umożliwienie niezależnego, samodzielnego i aktywnego funkcjonowania osobom o największym stopniu niepełnosprawności w życiu społecznym i zawodowym. Asystent pełniąc swoje obowiązki powinien umożliwić funkcjonowanie osobie niepełnosprawnej sprawując lub pomagając wykonać takie czynności, jakie ta osoba wykonywałaby będąc osobą sprawną zastępując mu jej dysfunkcje.

W ramach tej działalności zostało podpisanych 19 umów z osobami niepełnosprawnymi. Czterech AOON, pomagało osobom niepełnosprawnym przede wszystkim w czynnościach dnia codziennego, które obejmowały:

- 1) pomoc w transporcie środkami komunikacji, w tym w dotarciu z miejsca zamieszkania do szkoły, placówek ochrony zdrowia, instytucji publicznych i kulturalnych oraz na zajęcia rehabilitacyjne; pomoc ta była świadczona również w zakresie powrotu z ww. miejsc do miejsca zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
- 2) pomoc w toalecie, ubraniu, przyrządzeniu i podaniu posiłków;
- 3) pomoc w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego;
- 4) transport (przenoszenie) osoby niepełnosprawnej z miejsca na miejsce docelowe np. z łóżka na wózek, znoszenie ze schodów czy wnoszenie do samochodu;
- 5) pomoc w utrzymywaniu kontaktów z rówieśnikami;
- 6) pomoc podczas wizyty u lekarza, na spacerze czy w urzędzie.

Ponadto AOON wspierał osobę niepełnosprawną, był jej przewodnikiem i współpartnerem. Korzystanie z usług asystenckich to dla osób niepełnosprawnych niejednokrotnie jedyna okazja uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym, a także możliwość załatwienia najbardziej podstawowych spraw. Koszt zadania wyniósł 118 359 zł.

4. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego oraz rodzinnego.

W 2016 r. w Dziale Poradnictwa Specjalistycznego i Interwencji Kryzysowej PCPR świadczone było poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.

Poradnictwo prawne skierowane było do osób, które chciały uzyskać informacje lub szczegółowe porady dotyczące praw i uprawnień osób niepełnosprawnych lub członków ich rodzin. Adresatami poradnictwa rodzinnego były osoby, które oczekiwały wsparcia wobec występujących problemów wychowawczych, problemów w rodzinie, małżeństwie, a których podłoże związane było z występowaniem niepełnosprawności. Natomiast z poradnictwa psychologicznego mogły skorzystać osoby, które potrzebowały wsparcia wobec występujących zmian rozwojowych lub wydarzeń życiowych, z którymi nie mogły poradzić sobie same. Problematyka udzielanego poradnictwa dotyczyła m.in.

- 1) organizowania i prowadzenia opieki nad osobą niepełnosprawną;
- 2) pomocy w zakresie przezwyciężania trudności wychowawczych oraz przeciwdziałania ich pojawianiu się w rodzinie dotkniętej problemem niepełnosprawności;
- 3) wspomagania wychowawczej funkcji rodziny;
- 4) budowania więzi małżeńskiej i rodzinnej;
- 5) przeciwdziałania konfliktom w rodzinie dotkniętej problemem niepełnosprawności;
- 6) trudności w relacji z rodziną, pracy nad pozytywną komunikacją;

- 7) trudności emocjonalnych;
- 8) depresji;
- 9) trudności w zaakceptowaniu niepełnosprawności.

W całym okresie sprawozdawczym w ramach poradnictwa specjalistycznego udzielono pomocy 120 osobom niepełnosprawnym. 12 osobom niepełnosprawnym udzielono długoterminowej pomocy w okresie do 3 miesięcy, w postaci asystowania w sytuacji kryzysowej przez aspirantów pracy socjalnej.

5. Realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.

W 2016 r. PCPR realizował pilotażowy programu pn. „Aktywny samorząd”, finansowany ze środków PFRON, którego celem głównym było wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji. Program w 2016 r. obejmował następujące formy wsparcia:

1. Moduł I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:
 - 1) obszar A – likwidacja bariery transportowej:
 - a) zadanie 1 – pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu,
 - b) zadanie 2 – pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kat. B;
 - 2) obszar B – likwidacja barier w dostępie do uczestniczenia w społeczeństwie informacyjnym:
 - a) zadanie 1 – pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania,
 - b) zadanie 2 – dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu komputerowego i oprogramowania;
 - 3) obszar C – likwidacja barier w poruszaniu się:
 - a) zadanie 2 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie inwalidzkim,
 - b) zadanie 3 – pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne,
 - c) zadanie 4 – pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny;
 - 4) obszar D – dofinansowanie lub refundacja kosztów opieki nad osobą zależną (opłata za pobyt dziecka w żłobku lub przedszkolu albo inny koszt zapewnienia opieki nad dzieckiem).
2. Moduł II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

W 2016 r. złożono 58 wniosków o dofinansowanie zadań w ramach pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”. Zrealizowano 56 wniosków na łączną kwotę 153 831,93 zł. W ramach programu udzielono dofinansowania do:

- a) zakupu sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania (Moduł I, Obszar B, Zadanie 1) – 11 wniosków,
- b) szkolenia w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania (Moduł I, Obszar B, Zadanie 2) – 1 wniosek,
- c) utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym (Moduł I, Obszar C, Zadanie 2) – 1 wniosek,

d) uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym (Moduł II) – 43 wnioski.
Spośród złożonych wniosków 2 nie zostały zrealizowane z powodów formalnych.

6. Prowadzenie wczesnej likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej.

W 2016 r. do PCPR wpłynęło 28 wniosków o dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej, natomiast 12 wniosków w niniejszym zakresie zostało przeniesionych do realizacji z 2015 r. Razem w 2016 r. do realizacji było 40 wniosków, na łączną kwotę 377 069 zł. Zrealizowano 27 wniosków na łączną kwotę 175 122 zł (3 osoby nie otrzymały dofinansowania z uwagi na brak środków, 10 osób zrezygnowało z otrzymania dofinansowania). Wyżej wymienione środki przeznaczono na likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej w wysokości 119 037 zł, na likwidację barier w komunikowaniu się w wysokości 5 019 zł i likwidację barier technicznych w wysokości 51 066 zł.

Zgodnie z przyjętymi procedurami postępowania w sprawie dofinansowania ze środków PFRON likwidacji barier związanych z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych w Powiecie wnioski opiniowała specjalnie do tego powołana komisja. Spośród wszystkich zrealizowanych w 2016 r. wniosków: 15 – dotyczyło dofinansowania likwidacji barier technicznych (zakup robota do odkurzania, baterii do implantu ślimakowego, akumulatorów do wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym, podnośnika wannowego, sufitowego i transportowo-kąpielowego oraz łóżek rehabilitacyjnych), 9 – likwidacji barier architektonicznych (dostosowanie pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, zakup schodolazu, platformy schodowej, krzeselka przyschodowego) i 3 – likwidacji barier w komunikowaniu się (zakup lupy elektronicznej, telefonu udźwiękowionego).

Największą liczbę wniosków o dofinansowanie likwidacji barier w 2016 r. złożyli mieszkańcy Gminy Police (29 osób), mieszkańcy Gminy Dobra (6 osób), następnie mieszkańcy Gminy Kołbaskowo (4 osoby) i mieszkańcy Gminy Nowe Warpno (1 osoba).

7. Wprowadzenie specjalistycznego transportu dla osób niepełnosprawnych ze znaczną niepełnosprawnością ruchową.

Wychodząc naprzeciw potrzebom osób niepełnosprawnych PCPR w 2016 r. rozpoczęło świadczenie nieregularnych odpłatnych usług transportowych dla osób niepełnosprawnych mieszkających na terenie Powiatu. Do korzystania z usług transportowych uprawnione były osoby niepełnosprawne posiadające orzeczenie o niepełnosprawności, stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie równoważne, które ze względu na rodzaj niepełnosprawności nie były w stanie korzystać z przewozów wykonywanych pojazdami komunikacji miejskiej:

- poruszające się na wózku inwalidzkim,
- poruszające się o kulach lub przy pomocy balkonika.

Podjęta inicjatywa miała na celu ułatwić osobom z dysfunkcją narządu ruchu na dotarcie np. do lekarza, urzędu, na rehabilitację w dogodnym dla nich terminie. Usługi transportowe świadczone były nieregularnie, według potrzeb i na podstawie składanych zamówień. W okresie od lutego do grudnia 2016 r. z usług transportowych skorzystało 65 osób niepełnosprawnych wraz z 62 opiekunami, którzy łącznie zamówili i przejechali 2119 km.

8. Promowanie przykładów dobrej praktyki w likwidacji wszelkich barier poprzez przyznawanie certyfikatów obiektów przyjaznych osobom niepełnosprawnym.

Celem przyznawania certyfikatów jest wyróżnienie i uhonorowanie działań podejmowanych i zrealizowanych przez osoby fizyczne i prawne oraz jednostki nie posiadające osobowości prawnej na rzecz dostępności obiektów dla osób niepełnosprawnych, a także promowanie przykładów dobrej praktyki w likwidacji wszelkich barier w miejscach użyteczności publicznej, instytucjach publicznych oraz obiektach prywatnych. W 2016 r. do PCPR nie wpłynął żaden wniosek w tym zakresie.

9. Opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu w Policach pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Uchwały opiniujące projekty uchwał Rady Powiatu w Policach podjęte w 2016 r. przez Powiatową Radę to:

- 1) Uchwała Nr II/4/2016 Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych w Policach z dnia 21 kwietnia 2016 r. w sprawie zaopiniowania projektu uchwały Rady Powiatu w Policach w sprawie określenia zadań w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych przewidzianych do realizacji w 2016 r. oraz wysokości środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczonych na te zadania;
- 2) Uchwała Nr V/11/2016 Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych w Policach z dnia 25 października 2016 r. w sprawie zaopiniowania projektu uchwały Rady Powiatu w Policach zmieniającej uchwałę w sprawie określenia zadań w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych przewidzianych do realizacji w 2016 r. oraz wysokości środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczonych na te zadania;
- 3) Uchwała Nr VII/14/2016 Powiatowej Społecznej Rady do spraw Osób Niepełnosprawnych w Policach z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie zaopiniowania projektu uchwały Rady Powiatu w Policach zmieniającej uchwałę w sprawie określenia zadań w zakresie rehabilitacji osób niepełnosprawnych przewidzianych do realizacji w 2016 r. oraz wysokości środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych przeznaczonych na te zadania.

IV. Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w dostępie do edukacji.

1. Objęcie opieką przedszkolną dzieci niepełnosprawnych.

W 2016 r. przedszkole specjalne, wchodzące w skład SOSW w Tanowie, oferowało kształcenie dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku od 3 do 8 lat. Przyjęcia do przedszkola odbywały się przez cały rok, w miarę posiadanych wolnych miejsc. W przedszkolu funkcjonowały dwie grupy „Leśne Misie” oraz „Leśne Skrzaty”, liczące od 6 do 8 osób.

Przedszkolaki brały udział w indywidualnych lub grupowych zajęciach specjalistycznych, w tym w zajęciach rewalidacyjnych, usprawniających ruchowo, przygotowujących do samodzielności oraz w zajęciach sportowych, turystycznych, rekreacyjnych oraz kulturalno-oświatowych. Przedszkole udzielało także pomocy rodzicom (prawnym

opiekunom) w zakresie doskonalenia umiejętności niezbędnych we wspieraniu rozwoju dzieci, a także prowadziło działania edukacyjne i profilaktyczno-wychowawcze w środowisku lokalnym. Ponadto przedszkole zapewniało opiekę i pomoc psychologiczną oraz pedagogiczną wszystkim dzieciom, a w szczególności tym, którym z powodu różnych uwarunkowań rodzinnych lub losowych potrzebne były szczególne formy opieki.

W przedszkolu wykorzystywany był program autorski „Wspomaganie rozwoju dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w przedszkolu specjalnym”, który udoskonalał pracę z dziećmi ze sprzężoną niepełnosprawnością. Głównym celem tej innowacji było wspomaganie i ukierunkowanie rozwoju dzieci upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym w wieku od 3 do 8 lat. Wprowadzenie elementów metody TEACCH w diagnozie umożliwiło wnikliwe poznanie dzieci, ich możliwości i zachowań.

2. Stosowanie nauczania indywidualnego tylko w przypadku zaistnienia choroby osoby niepełnosprawnej i na czas określony.

W 2016 r. z indywidualnego toku nauczania, ze względu na stan zdrowia korzystało 11 uczniów z ZS. W SOSW dla DNR – 2 uczniów oraz SOSW w Tanowie – 1 uczeń.

3. Orzekanie o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży niepełnosprawnej.

Poradnia wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego dzieci i młodzieży oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. W 2016 r. Zespół Orzekający Poradni wydał łącznie 231 orzeczeń, w tym 141 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego i 90 orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego.

4. Współpraca pomiędzy szkołami masowymi i szkołami specjalnymi w organizacji wspólnych imprez kulturalnych oraz zawodów sportowych.

Uczniowie szkół specjalnych byli systematycznie zapraszani przez uczniów ZS do udziału w projektach i działaniach o charakterze kulturalnym, integracyjnym (np. otwarte dni szkoły), sportowym (np. integracyjne zawody sportowe). Wspólne działania miały na celu głównie integrację uczniów sprawnych z niepełnosprawnymi. Wychowankowie SOSW dla DNR brali udział w licznych imprezach i zawodach sportowych m.in w:

- 1) Integracyjnym Turnieju w Darta;
- 2) Biegach Przełajowych;
- 3) Integracyjnych Rozgrywkach w Boule;
- 4) Mistrzostwach Województwa Zachodniopomorskiego „Sprawni Razem”;
- 5) Integracyjnej Olimpiadzie w SP nr 74;
- 6) Integracyjnych Zawodach Pływackich.

SOSW w Tanowie 19 maja 2016 r. zorganizował imprezę rekreacyjno-sportową pn. „Leśne podchody pełne przygody”, w której wzięła udział młodzież ze szkół i ośrodków specjalnych oraz uczniowie szkół masowych. Głównym celem wydarzenia było rozwijanie aktywności ruchowej uczniów, kształtowanie ich orientacji w terenie oraz integracja dzieci niepełnosprawnych z młodzieżą polickich i szczecińskich szkół. W imprezie wzięli udział uczniowie i podopieczni szkół oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych z Polic, Tanowa, Szczecina, Nowogardu, Nowielina oraz szkoły specjalnej Randowschule w Löcknitz.

Uczestnicy podchodów musieli sprostać na trasie przemarszu licznym zadaniom i zagadkom, brali też udział w zorganizowanych konkursach. Każda z drużyn na zakończenie zabawy otrzymała dyplom, puchar i nagrodę rzeczową. W trakcie imprezy można było odwiedzić stoisko informacyjno-edukacyjne, zorganizowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Policach, skorzystać z atrakcji przygotowanych przez przedstawicieli Ośrodka Szkoleniowo-Badawczego w Zakresie Energii Odnawialnej w Ostoi, m.in. odbyć przejażdżkę solarnym gokartem. W trakcie imprezy studenci Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego uczyli wszystkich chętnych jak udzielać pierwszej pomocy, a policjanci z Komendy Powiatowej Policji w Policach przypominali najważniejsze zasady bezpiecznego poruszania się po drogach i ulicach.

SOSW w Tanowie współpracował także z uczniami zespołu szkół w Przecławiu, przedszkolem w Policach, Tanowie i Kołbaskowie, szkołą podstawową nr 20 ze Szczecina oraz szkołą podstawową w Tanowie i ośrodkiem rehabilitacyjno-edukacyjno-wychowawczym ze Szczecina.

Dnia 14 grudnia 2016 r. SOSW w Tanowie zorganizował IX Integracyjny Koncert Kolęd „Zaśpiewajmy Jezusowi” w Kościele Parafialnym w Tanowie. W tym uroczystym wydarzeniu wzięły udział dzieci z ośrodków, uczniowie wyżej wymienionych placówek oraz uczestnicy WTZ i ŚDS w Policach. Ideą tego przedsięwzięcia było propagowanie tradycji wspólnego kolędowania oraz integracja lokalnego środowiska.

5. Kierowanie dzieci niepełnosprawnych do odpowiednich placówek kształcenia specjalnego w przypadku, gdy szkoła masowa nie jest w stanie zapewnić dziecku odpowiedniej edukacji.

Dzieci niepełnosprawne mają zapewnioną możliwość kształcenia zgodnie ze swoimi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi. Obowiązujące przepisy prawa oświatowego umożliwiają kształcenie uczniów niepełnosprawnych w szkołach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych. Kształcenie specjalne może odbywać się w szkole każdego typu i jest organizowane dla dzieci oraz młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym z niepełnosprawnością. Mogą je otrzymać dzieci: niesłyszące lub słabosłyszące, niewidome lub słabowidzące, z niepełnosprawnością ruchową, z upośledzeniem umysłowym, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, niedostosowane społecznie lub zagrożone niedostosowaniem społecznym.

Poradnia wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i nauczania indywidulanego dzieci i młodzieży oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju. W 2016 r. Zespół Orzekający Poradni wydał 141 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, 90 orzeczeń o potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży oraz 20 opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju.

6. Prowadzenie szkoleń z zakresu pedagogiki specjalnej dla kadry pedagogicznej szkół masowych.

Pracownicy Poradni prowadzili cykliczne spotkania dla pedagogów szkolnych z terenu Powiatu, które ukierunkowane były na pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych szkoły, konstruowania programów naprawczych, udzielania indywidualnej pomocy w stosunku do uczniów niepełnosprawnych (z upośledzeniem umysłowym, nadpobudliwością psychoruchową, przewlekłe chorych) funkcjonujących w zespołach klasowych szkół

masowych. Ponadto prowadzili warsztaty, prelekcje i pogadanki dla nauczycieli związane ze wspieraniem edukacyjnej i wychowawczej funkcji rodziny i szkoły. Podejmowano także tematy zgłaszane przez indywidualnych nauczycieli. Dodatkowo udzielane były porady i konsultacje dla nauczycieli, którzy pracują z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Poradnia prowadziła także grupę wsparcia dla pedagogów. Formuła spotkań była dostosowana do potrzeb i oczekiwań uczestników. Podstawowym celem grupy wsparcia było rozwiązywanie bieżących problemów jakie napotykają w swojej pracy nauczyciele i pedagodzy. Uczestnicy mieli okazję do poszerzenia swojej wiedzy i kompetencji oraz doskonalenia umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach zawodowych.

SOSW w Tanowie w 2016 r. wziął udział w konferencjach skierowanych do kadry pedagogicznej, pracującej z osobami niepełnosprawnymi m.in. w:

- a) III Wojewódzkiej Konferencji „Szkoła równych szans”, zorganizowanej przez Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Nowogardzie,
- b) konferencji na temat pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,

Spotkania miały charakter wykładowy, a ich celem było poszerzenie wiedzy na temat metod i form pomocy dla uczniów z zaburzeniem ze spektrum autyzmu.

7. Propagowanie wśród niepełnosprawnych osób dorosłych możliwości uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym - realizacja pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”.

PCPR w 2016 r. realizowało pilotażowy programu „Aktywny Samorząd” – Moduł II, w ramach którego dorosłe osoby niepełnosprawne mogły uzyskać pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. W ramach działań promocyjnych PCPR informował wszystkie osoby zainteresowane o możliwości uzyskania wsparcia w tym zakresie. Dodatkowo szkoły policealne z terenu Powiatu zostały powiadomione o możliwości składania przez niepełnosprawnych uczniów wniosków o dofinansowanie nauki.

W 2016 r. wpłynęło 45 wniosków w sprawie dofinansowania wykształcenia na poziomie wyższym. Dofinansowano 43 wnioski na łączną kwotę 72 381,63 zł. 2 wnioski nie zostały zrealizowane z powodów formalnych.

Spośród wszystkich zrealizowanych w 2016 r. wniosków – 15 dotyczyło dofinansowania nauki w szkole policealnej, 15 nauki na studiach I stopnia, 5 nauki na studiach II stopnia, 2 nauki na studiach podyplomowych, 5 nauki na studiach magisterskich oraz 1 nauki na studiach doktoranckich.

V. Tworzenie warunków do aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

1. Prowadzenie kampanii informacyjnych dotyczących zatrudnienia osób niepełnosprawnych.

W ramach realizacji powyższego zadania PUP zorganizował X Giełdę Pracy dla Osób Niepełnosprawnych pn. „Niepełnosprawny, ale sprawny zawodowo”, która odbyła się w dniu 27 kwietnia 2016 r. W giełdzie wzięli udział pracodawcy oferujących miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych, instytucje działające na rzecz tych osób, firmy zajmujące się dystrybucją sprzętu medycznego i rehabilitacyjnego, a także przedstawiciele instytucji wspierających rynek pracy. Spotkanie to było doskonałą okazją do zapoznania się z ofertami pracy oraz

do skorzystania z porad specjalistów. Celem giełdy była wymiana doświadczeń, zacieśnienie współpracy między instytucjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych oraz bezpośredni kontakt między pracodawcą a osobą niepełnosprawną zarejestrowaną w urzędzie pracy oraz ułatwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do ofert pracy i pomoc w znalezieniu zatrudnienia. Dzięki uczestnictwu w giełdzie osoby niepełnosprawne miały możliwość:

- 1) poznać aktualne oferty pracy z terenu Powiatu, kraju i z zagranicy;
- 2) porozmawiać z ewentualnym przyszłym pracodawcą i poznać jego oczekiwania;
- 3) poznać ofertę instytucji i firm działających w sferze zatrudnienia;
- 4) skorzystać z pomocy specjalistów zajmujących się zakładaniem własnej działalności gospodarczej, elastycznymi formami zatrudnienia oraz sferą prawną związaną z rynkiem pracy (np. prawa i obowiązki pracodawcy).

2. Zwrot kosztów wyposażenia stanowiska pracy dla osób niepełnosprawnych.

W 2016 r. do PUP wpłynęły 2 wnioski w powyższym zakresie. W ramach zadania zostało stworzone 1 stanowisko pracy i 1 osoba niepełnosprawna zarejestrowana w PUP podjęła zatrudnienie na stanowisku pracownika produkcyjnego. Łączny koszt zadania to 50 000 zł.

3. Wsparcie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych poprzez udzielanie jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej.

PUP na bieżąco informował osoby niepełnosprawne na temat możliwości skorzystania z jednorazowych środków na rozpoczęcie działalności gospodarczej albo rolniczej lub na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej. W 2016 r. do PUP nie wpłynął żaden wniosek osoby niepełnosprawnej w tym zakresie.

4. Finansowanie instrumentów rynku pracy, w tym szkoleń, kursów, staży zawodowych, prac interwencyjnych.

PUP na bieżąco informował osoby niepełnosprawne na temat dostępnych instrumentów i usług rynku pracy. W 2016 r. PUP nie organizował staży zawodowych dla osób niepełnosprawnych.

5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji zawodowej.

W 2016 r. PUP zorganizował w ramach X Giełdy Pracy dla Osób Niepełnosprawnych pn. „Niepełnosprawny, ale sprawny zawodowo” spotkanie z organizacjami oraz z przedstawicielami ZUS i PIP. Spotkanie to miało na celu zacieśnienie współpracy i wymianę doświadczeń między instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, co w efekcie końcowym winno się przełożyć na wsparcie osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

6. Prowadzenie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych.

W PUP prowadzone było pośrednictwo pracy skierowane do wszystkich osób poszukujących zatrudnienia, w tym także do osób niepełnosprawnych. Pośrednicy, w wyniku wizyt u pracodawców z terenu Powiatu, jak również wykorzystując zgłoszenia przekazywane bezpośrednio do urzędu, pozyskali w roku sprawozdawczym 8 ofert wolnych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych. Głównie były to propozycje na następujące stanowiska pracy: specjalista ds. marketingu, konserwator, kucharz, pracownik biurowy, pracownik utrzymania czystości. Doradcy zawodowi PUP objęli osoby niepełnosprawne indywidualnymi oraz grupowymi poradami zawodowymi.

7. Współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Realizacja tego zadania odbywała się na bieżąco w zależności od potrzeb. W 2016 r. PIP oceniła pozytywnie jeden wniosek o przyznanie środków finansowych na utworzenie refundowanego stanowiska pracy dla osoby niepełnosprawnej.

8. Rozwijanie i propagowanie zatrudnienia osób niepełnosprawnych w systemie telepracy i zatrudnieniu wspomagany.

Realizacja niniejszego zadania polegała na podjęciu przez PUP działań opisanych powyżej w punktach 1 i 5.

*Starosta Policki
Andrzej Bednarek*

Na oryginale właściwy podpis